

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 5. oktobra.

Kdo bi si bil mislil včeraj, ko je zjutraj Ljubljano pokrivala še gosta megla in je bilo tudi precej mrzlo, da utegne čez dan še deževati! Pa se je že v zgodnjih popoldanskih urah čez nebo potegnila tenka mrena, vedno hitreje so se gostila rebra, tam nad Krimom pa je postajalo naglo temno. Oblaki so se potegnili visoko na nebo, kmalu je bilo čez in čez pokrito z njimi. In začelo je naprej čisto pohlevno pršeti, pozneje pa je bilo prav pošteno. Mnogo ljudi je odšlo v službo popoldne brez dežnikov, kdo bi se bil tudi nadejal slabega vremena! Zato so bila zvečer vsa vozila, ki odvažajo ljudi v oddaljene mestne predele in v okoliške naselbine, nabito polna. Posebno v tramvajih je bila gneča. Ker je bil hud naval, je bilo treba dolgo čakati, zakaj nekaj časa so vozovi prihajali zelo neredno. Ponoči je dež prenehal, vendar je nebo ostalo še naprej oblačno. Proti jutru pa je spet začelo pršeti in že kmalu nato je bilo. Sicer pravi staro kmečko vremensko izročilo z rekomo, da je »sedme ure dež stare babe ples« — kar naj bi pomenilo, da se oba naglo upehata in naveličata — pa vendar za danes skoraj ni verjetno, da bi se dež ustavil. Najbrž bo pomalo šlo ves dan. Bati se je, da bo spet nastopila nevarnost povodnj. Ponekod je voda že zdaj stopila čez bregove, če pa bo šlo še naprej, utegnejo nastopiti večje nevarnosti. Zda se hoče vreme menda maščevati, ker smo imeli lip čas iasno in prijetno gorko.

Obe nogi mu je odtrgalo

Včeraj ob desetih zvečer so pripeljali v Ljubljano z Jesenic sedemindvajsetletnega Vinke Ambroziča, ki je prišel pod vlak. Ambrozič je bil uslužben pri direkciji državnih železnic Ljubljana—Jesenice. Včeraj je prišel pod vlak, ki mu je popolnoma odtrgalo obe nogi pod kolonom. Prepeljan je bil v ljubljansko bolnišnico. Bil je še pri zavesti, in so zdravniki mislili, da ga bo celo mogoče rešiti. Ob eni ponoči pa je nenadoma umrl.

Na Masarykovi cesti je tramvaj podrl 67-Godlerjevo. Pri padcu je dobila precejšnje poškodbe; reševalci so jo prepeljali v bolnišnico. Uslužbenec pri trgovcu z lesom Useniku na Tržaški cesti, Pleško Tone, je skladal drva ter stal visoko nad tlemi. Nenadoma pa se je skladvonica podrla in Pleško je padel med polena. Hudo se je potolkel pri tem po glavi in po životu. Moral je biti prepeljan v bolnišnico.

V bolnišnici naval še vedno traja. Letos bo dosežen, kakor vse kaže, nov rekord v obisku.

Filmi

Zbogom, mr. Chips. (Kino Union) — V času, ko v tako imenovanih velefilmih vse bolj prevladuje pompozna, s številom, bleškom, zgodovino, velikimi besedami in velikim igralcem poudarjena propagandna tega ali onega političnega, socialnega ali imperialističnega nazora, učinkujejo filmi, kakor je »Mr. Chips« kot odkritje. To so dela, ki nam ob neznatni, brezimi vsebini, brez velikih zunanjih gibanj in pretresov, ob razvoju majhnih usod, približajo veličino katerega dela, pojava ali resnice z neprečlenljivo umetniško, to je igrano močjo. Če služijo ta dela tudi kakoli — bolj ali manj hoteni in preračunani propagandi — dosežejo potem svoj namen z neskončno večjo silo ter prepričljivostjo kakor vsi veliki in mali Petri ali huzarji.

»Zbogom, mr. Chips« je film, ki mu tvori vidno vsebino preprosta zgodba neznatnega učitelja v nekem angleškem kolegiju. Učitelj se iz mladega napeteža, ki si ne zna s šolsko modrostjo in strogotostjo pridobiti srca učencev, razvije pod vplivom dobre, pametne žene, ko preboli običajno življenjske žalosti, v očeta nešteti rodov mladine in postane tako eden od neznanih, toda nad vse močnih kovačev angleškega človeškega značaja ter po njem angleške sile, veličine in moči. Šele ob mr. Chipsu človek doume, kje so vzroki za veličino tega naroda: v neomahljivi zvestobi do navadne zdrave pameti in do tradicije, ki to zvestobo ohranja, hkratu pa v spoznanju, da sta živ človek in življenje več vredna od teorij ter šolske modrosti. Malec čudaški in na pogled smešni, brezični mr. Chips raste od prizora do prizora v vedno silnejši simbol. Navzlic zunanji časovni odmaknjenosti je v filmu polno naravnost žgoče sodobnih in aktualnih prizorov, še več pa misli, ki se nam porajajo ob njih. Film, ki gledalec vznjuba misli, mora biti dober. »Mr. Chips« pa spada po svoji notranji veličastnosti in človeški resničnosti nedvomno med dela, kakor jih v tej sezoni ne bomo več videli.

Nosilec filma in njegovega uspeha je v glavnem Robert Donat, pri nas še malo znani angleški filmski mojster, čigar nevsljiva, neobčeana ni »ruska« igra osvoji človeka s svojo resnično, globoko silo.

Prijateljem našega lista, ki boro te dni roman Jamesa Hiltona, po katerem je film narejen, ogled dela še posebej priporočamo.

Odslej bomo imeli samo dva brezmesna dneva

Da se izenačijo brezmesni dnevi na ozemlju vse države, je ministrski svet na predlog trgovskega ministra dr. Andresa izdal uredbu o izpremembi uredbe o varčevanju z živežem. Uredba se glasi:

»Člen prvi uredbe o varčevanju z živežem se izpremeni in se glasi: Četrtek in petek se določita po vsej državi kot brezmesna dneva. Ta dneva je prepovedana vsaka prodaja svežega telečjega, govejega in svinjskega mesa na drobno. Restavracije, javne kuhinje itd. ne smejo ta dneva postreči z jedmi s teletino, govedino in svinjetino. Ta prepoved ne velja za močgance, jezik, pljuča, srce, jetra, ledvice, vampe, vranico i. sl. telet, goveda in svinji.«

Tržno poročilo

Skoraj ves Krekov trg je bil poln vozičkov, na katerih so pripeljale kmetice svoje pridelke na trg. Zvrstilo se jih v štiri dolge kolone. Tudi na Vodnikovem trgu se je poznalo, da je danes sobota. Dež, ki je zjutraj pršil, je sicer nekoliko zaviral kupčijo in ni bilo v Semeniški ulici nobene prodajalke. Zato so pa bili polno zasedeni ostali prodajni otoki.

Na tržnih klopih so danes prevladovali zelj-nate glave. Tudi druge zelenjave je bilo precej. Lepi paradižniki so veljali kar 4—5 din. Merica špinacije je bila po dinarju. Sop petršilja ali zelene je bil po 50 par. Enako ceno so imeli drugi pridelki

V 2 mesecih 'zaslužil' in pognal 50 jurjev

Odnesele je 1500 kg suhih gob v vrednosti najmanj 75.000 din - Aretirani Joško bo izročen sodišču

Ljubljana, 5. oktobra.

Stara prislovica: »V preprosti kmečki obleki poštena in čista duša, v elegantnem in salonskem oblačilu lopov in nemoralnež«, je žal dobila še večkrat pritrilne dokaze tudi na du ljubljanskega življenja. V četrtek smo že poročali o aretaciji nekakega mladeniča, ki je kar na debelo ponoči odnašal suhe gobe iz skladišča tvrde Sever & Comp na Gosposvetski cesti. Indirektno smo naznačili, da je bil zaradi teh tatvin prijet neki »inteligent«, ki naj bi bil visokošolec. Aretirani mladenci, ki je velik pustolovec in pokvarjenec, se je tu in tam v veseli družbi izdajal za »akademika«, izdajal se je celo za »inženirja«.

Joško K., doma nekje na Dolenjskem, stanujoč v Ljubljani, je že v mladosti zašel na kriva pota. Končal je meščansko šolo. Sprejet je bil v I. letnik Srednje tehnične šole. Toda že v I. semestru je bil izključen iz šole zaradi neklih nečestnih zadev. Zašel je v kriminal in je bil kaznovan zaradi tatvine na večmesno zaporno kazen. Fant je bil letos nameščen pri tvrdki Sever & Comp, ki poleg velike trgovine s semeni nakupuje in izvažajo velike množine suhih gob. Prejšnja leta je tvrdka izvozila vagoške pošiljke suhih gob v Severno Ameriko. Slovenija sploh dobi vsako leto za izvozne suhe gobe prav lepe milijone. So že bila leta, ko je bilo iz Slovenije izvoženo za 30 in tudi več milijonov tega blaga.

Pri tej tvrdki je nameščenstvo stopilo v slavo, zahtevajoč od tvrdke povišanje plač in mezd. Kmalu nato je Joško K. zapustil svojo službo pri tvrdki. Dobro pa je poznal vse topografske prilike v velikem poslopiju tvrde, na dvorišču in v skladišču, kakor tudi prilike bližnje okolice. In prišel je pred 2 mesecema na idejo, da bi začel ponoči odnašati suhe gobe iz skladišča. Prvi poskus se mu je imenitno posrečil. Joško se je ohrabil. Sprva je jemal iz skladišča po 3 do 5 vreč, naposled je postal še predrzejši in jih je odnašal v velikem številu. Joško K. je metal iz skladišča vreče na vrh protestantovske cerkve, kakor smo že poročali. Ker ob ograji cerkve v Gledališki ulici pristajajo avtobusi, mnogim ni bilo nič sumljivega, ko so videli kak voziček zjutraj zgodaj z vrečami.

Po aretaciji so sprva kriminalni organi skleпали, da je Joško imel pomočnike. Sam je delal na svoj lasten način. Najemal pa je nekake čevljar-skega mojstra, da mu je vozil gobe prodajat k tvrdki sami in k drugim trgovcem. Eleganti Joško je navadno dan poprej aviziral mojstra, da naj pripelje voziček k Figovcu na dvorišče, čez: »Jutri zjutraj pridejo gobe z Gorenjskega!« Voziček je nato Joško rabil, da je zjutraj, oblečen v slabšo obleko, gobe, čez noč pometane iz skladišča, naložil na voziček in jih odpeljal na dvorišče k Figovcu. Od tam pa jih je pozneje tekom dopoldneva odpeljal mojster k trgovcem in tudi k Severju, kjer jih je prodajal po 30 do 35 din kg. Joško je vedno mojstra kavalirsko nagradil. Sam se je največkrat izdajal, da je prekupevalec suhih gob, ki potuje po Gorenjskem in Dolenjskem.

Sredno jutro, ko je bil Joško prijet, je ležalo na vrtu ob protestantovski cerkvi, 17 vreč, težkih po 35 kg. Vredne so bile nad 12.000 din Gobe so zaplenili in vroili lastniku.

za juho. Korenje je bilo po dinarju, manjši kosi so cenejši. Na trgu je že nekaj dni rdeča redkvice, ki jo prodajajo šop za 25 par. Ker je zelo sočna, jo gospodinje radi kupujejo. Mnogo je bilo solate ajserice in endivije, ki so jo pripeljale na trg Krakovčanke in Trnovčanke. Prodajale so jo po 50 do 75 par. Ohrovt se je v zadnjih dneh podražil in velja kos 2 din, večji kosi so še dražji. Kmečke prodajalke so prišle občutno konkurirati obrtnim zeljarkam. Zelo lepo in okusno kisló zelje je danes prodajala prodajalka kilogram po 3 din. Tako so bile danes cene kislega zelja kaj različne od 3 do 4 din.

Na vzvišenem delu Pogačarjevega trga je danes uvedlo tržno nadzorstvo hvalovredno ureditev, ker je postavilo prodajalke z gobami ob semeniški zid, prodajalce s sadjem pa skupaj ob škofijski palači. Krasna jabolka kanadske sorte so prodajali kilogram po 5—5,50 din. Gobarji imajo letos lepo sezono in je kvaliteta letošnjih gob zelo dobra. Merica razrezanih jurčkov je veljala od 3—4 din. Kilogram jesenskih jurčkov pa 9 din. Lisičke so ceneje in velja liter 1,50 din. Prodajalci imajo tudi še druge vrste gob, kot medvedove tačke in druge užitne vrste, ki gredo tudi dobro v denar.

Belokranjce so zasedle kar tri vrste na perutninskem otoku. Pripeljale so v velikih košarah grozdje in so ga uspešno prodajale: črno po 7 din, izabelo po 6 din in šmarnico po 5 din. Ker ljubljanske gospodinje radi kupujejo pri teh prodajalkah, bi bilo zelo dobro, če bi v Beli Krajini prišli z gojitvijo finejših vrst grozdja, ki jih bodo lahko dobro novovečali na trgu. Saj ni treba, da gre vse za vino. Dandanes že pričjenjamo ceniti koristno delovanje na organizem, ki nam ga posreduje su-rovo sadje s svojimi vitamini in drugimi hranilnimi snovmi.

Joško je na policiji začel mirno pripovedovati o svojem pustolovskem in moralno razvrenem življenju. Prižal je, da je imel pri petih nočnih pohodih srečo. Pravil je: »Petkrat se mi je posrečilo. Večkrat sem imel tudi smolo.« Kakor je sam priznal, je suhe gobe dobro prodal in jih je iz skladišča odnesel za okoli 1.500 kg. Vprašan: »Koliko ete zaslužili?« je na policiji smehljajoč odvrnil:

»V 2 mesecih najmanj 50.000 din. O poslih nisem vodil nikakega knjigovodstva. Blago tja, denar sem! Kadar sem bil brez denarja, sem šel v skladišče po gobe.« Povedal je tudi, da je denar deloma zapravil v veseli družbi, ki ji je dajal nagrade.

Hišna preiskava na Joškovem domu je prinesla na dan prav presenetljive stvari. Policija mu je zaplenila nekaj zlatnine, lepe obleke in razne druge stvari, tako veliko zbirko pornografskih slik. Pri aretirancu so dobili še 420 din gotovine. Aretiranec je na policiji pripovedoval o svojih pustolovčinah. Z neko znancko se je odpeljal v Maribor, kjer je v nekaj dneh zapravil 17.000 din. Znancko je oblekel nejelegantneje in ji kupil razne damske potrebščine. Ker mu je denarja začelo primanjkovati, je znancko pustil v Mariboru, sam se pa odpeljal v Ljubljano z izgovorom, da ima velike kupčije z gobami, ki mu bodo prinesle jurje.

Vitki Joško se je vedno elegantno nosil in vozil. Kadar je potoval, se je vozil v I. razredu z brzim vlakom, ali je najemal avtotaketa.

Dve pomembni obletnici

80 letnica Mohorjeve družbe in 100 letnica rojstva Lamberta Einspielerja

Ljubljana, 5. oktobra.

Snoči je Prosvetna zveza zopet začela s svojimi večeri, ki so se med nami tako udomačili, da je že velik krog tistih, ki radi prihajajo poslušati zanimiva predavanja.

Prvi prosvetni večer je bil posvečen osem-desetletnici Družbe sv. Mohorja in stoletnici rojstva drugega njenega tajnika Lamberta Einspielerja. O Družbi sv. Mohorja je predaval gosp. prof. dr. Ivan Grafenauer, koroški rojak, kjer se je družba rodila in vzgajala naše rodove v slovenskem duhu ter budila in krepila njihovo narodno zavest.

Za uvod so tri dekleta, oblečene v koroško narodno nošo, recitirale Meškov »Korotane«, nato pa so Korošci zapeli dve pesmi, ki jih je občinstvo toplo sprejelo. Zatem je stopil na oder predavatelj g. prof. dr. Ivan Grafenauer in podal delovanje Družbe sv. Mohorja ter njenega zaslužnega tajnika in predsednika Lamberta Einspielerja.

Na Mohorjevo družbo smo Slovenci po vsej pravici ponosni. Saj je bila ta kulturna ustanova enako pomembna v zgodovini slovenskega naroda, kakor je važna v sedanjosti. Slovensko ljudstvo kot celota se je najbolj po njej izoblikovalo v skupno kulturno občestvo slovenskega naroda in je še danes po tehtnosti svojega dela in po razširjenosti članstva znak slovenske kulturne rasti. To kulturno

Proč
s starimi izlozbami!

aranžersko
društvo v Ljubljani
vabi na prakt. tečaj

Vodja tečaja Deršek Ivo,
aranžer tv. I. C. Mayer, Ljublj.

Sprejema prijave in daje informacije.

Barbarstvo, ne pa kultura!

Celje, 4. oktobra 1940.

V času, ko se toliko govori o kulturi in napredku našega naroda, najdemo prav surove primere brezsrčnega vedenja, ki meji že na barbarstvo. Bilo je pred kratkim na nekem znanem avtobusu. Nekako na sredini poti vstopi uboga žena. Sprevodnica, ki je obenem baje solastnica avtobusa, je povpraša za cilj njene poti. Ko ta odgovori, da je namenjena v celjsko bolnišnico, ker pričakuje poroda, je lastnica spreletel obraz čuden nasme. Ko smo prišli z avtobusom nekoliko dalje, je uboga žena začelo zvijati. Lastnica je dala kljub odločnim protestom potnikov ubogo ženo postaviti na cesto v Sv. Petru v Savinjski dolini in je nadaljevala vožnjo proti Celju. Ubogo ženo je gledala kopica ljudi, kako je povila svoje novorojeno dete za cesto v hmeljevo vrečo in ni bilo niti enega, ki bi ji nudil prijazno besedo, kaj šele zatočišče v svoji hiši. V Zalcu je eden potnikov telefoniral na reševalno postajo v Celju po reševalni avto, ki je res nemudoma prihitel — do hotela Skoberne. Pa samo do hotela Skoberne in — nič dalje. Šofer je baje izjavil, da ne sme odpeljati, dokler ne dobi podatkov, kdo bo plačal prevoz. Nalog je pač nalog. — Ne vemo, ali spada to v našo tako imenovano kulturno dobo? Mislimo, da je to znak skrajne posurovelosti. In česa so vredni ljudje, ki so ubogo mater brez usmiljenja gledali ob cesti? Tudi za take ljudi naj bi bila neka postava, ki bi jim prepovedala razkazovati njihovo barbarstvo.

Velik vlom v Zadrugo na Frankolovem

Celje, 5. oktobra.

Iz Frankolovega nam poročajo, da je bilo preteklo noč vlomljeno v Zadrugo, od koder je vlomilec odnesel za 10.000 dinarjev blaga. Vlomilec, ki so mu morale biti razmere to dobro znane, je najprej vdrl v mlin, kjer je dobil železen drog, s katerim je potem vlomil v trgovino ter tu vse premetal. V blaginji ni ničesar našel, pač pa si je nabral precej blaga, zlasti kave in tobaka za približno 10.000 dinarjev. Oblasti so storilcu že na sledu.

Dajk z Zlate ceste

Van Vyke Mason

Videti je bilo, da je šla z njenih oči neka koprena in zopet so one dobile nežen izraz. Še bolj se mu je približala in njene male rdeče ustnice so se za epoznanje raztegnile.

»Popolnoma sigurna sem. Ne morete si misliti, kako je zavarovan. Obdal se je z vsemi mogočimi varnostnimi napravami. Njegovo življenje ni niti v najmanjši nevarnosti. Dam Vam lahko svojo častno besedo... poleg tega pa je tudi profesor doktor Lose istega mnenja.

»Ali je to slavni specialist za živčne bolezni George Lose?« jo je vprašal policijski častnik.

»Da, mislim, da ete o njem prav gotovo že kaj slišali! Kdo ne bi poznal njegovega imena?«

Catleen se je zamislil in se trudil, da bi spoznal namene lepe bolničarke. Zelo je bil nezaupljiv napram njenim očividnim naskusom, da bi ga s svojim koketnim vedenjem preslepila. Mogoče je imela vseeno prav? Kapetan je bil v velikem dvomu. Po svoji etanovski dolžnosti bi moral on sumiti, po drugi strani pa se mu je to sumničenje zdelo krivično, da bi neka bolničarka samo zato, ker je lepa, morala biti tudi kak zli duh. Prekidala ga je v razmišljanju. Rekla mu je:

»Skoraj gotovo Vam je Kelly na hodniku pripovedoval razne neumnosti!«

»Kako Vam je prišlo to na misel?«

»To lahko sklepam, mu je skromno odgovorila gospodična Dabrey. »Štislala sem, kdaj je pozvonilo in tudi vem, koliko časa je potrebno, da se prehodni hodnik. Vi pa ete se na poti zadržali mnogo delj, kot je potrebno.«

»Brez dvoma ete prav tako iznajdljivi, kot ete ljubki — je odvrnil Catleen in se globoko priklonil. »Vi ete torej popolnoma prepričani, da gospodu Buntonu ete preti nobena nevarnost?«

»Popolnoma!« Njen odgovor je bil prepričevalen. »Gospod Buntou je zelo ljubiv človek in mi ga spoštujemo. Ne vem pa, kako je s tem Greaberjem.

Bolničarka Dabrey je očividno malo osupnila in začela je hitreje dihati

»Kdo je Greaber?«

Zopet se je zbrala in ga pogledala s svojim običajnim, nežnim pogledom, vendar se je morala zelo truditi, da je bil njen glas tako miren kot navadno, ko mu je odgovorila:

»Oh! Veste, to je novi bolničar, ki je prišel sele pred tremi dnevi. Gospod Buntou hoče, da bo v tem času, ko bom jaz prosta, nekdo pri njem. Toda ne mislim —«

»Gospod inspektor, g. Buntou vas pričakuje!«

Inspektor Catleen je bilo zelo zbran človek in zato se na njem ni moglo opaziti, da bi ga hripavi Kellyjev glas, ki se je začel s etopnico, kolikaj prestrašil. Gospodična Dabrey pa, ki ni imela toliko pri-sebnosti, je kriknila, ko je za seboj začula njegov glas. Z besnim pogledom, kakor tiger, se je obrnila in videla slugo, etoječega na etopnicah, ki so vodile v zgornje nadstropje.

»Kdo Vam je dal dovoljenje, da se plazite po hiši?« ga je ježno vprašala.

»Dobra igralka!« je pomislil Catleen. »Tudi v tem hipu razburjenja ni pozabila na svoj angleški poudarek!«

»Prenesite s tem vohunjenjem po hiši! Ste me razvneli? Jaz tega ne morem prenašati!« Glas sestre Dabrey je bil oster in odsekan. »Kelly, če se enkrat napravite kaj takega, boste takoj edpušeni!«

Nekaj časa sta se bolničarka in sluga erdito gledala. Toda Kelly je bil očividno zelo ponosen nase in na svoj položaj v

hiši. Njegov grdi obraz se je spatil v prezirljiv nasme, oči pa so prezirljivo premerile bolničarko od nog do glave.

»Odpustili me boste? Zakaj tega že dosedaj niste napravili?«

Inspektor Catleen je molče gledal ta prizor. Vsi ti dogodki so ga presenetili. Gd. Daeray ee je prva zbrala.

»Inspektor, mislim, da morate iti sedaj k g. Buntonu, ki Vas pričakuje.«

Bila je zopet ravnodušna. Njen pogled je večno malo vznemiril Catleena in ko se je vzpenjal za Kallijem po stopnicah v prvo nadstropje, je zopet razmišljal. Prevzel ga je občutek malodušnosti, posebno tedaj, ko je zapazil v žepu Kellyjeve suknje jasne obrise velikega revolverja.

V tem trenutku je se Kellyj ustavil in obrnil k njemu:

»Inspektor, počakajte za hipl! Pogled njegovih vodeno modrih oči je bil nevaren.

»Zelo mi je žal, toda g. Buntou mi je naročil, da moram preiskati vsakega, ki hoče prestopiti to stopnico.«

Pri tem je pokazal na stopnico, ki se je razlikovala od drugih samo po široki rdeči črti.

»Vi hočete pogledati moje žepa?« ga je iznenada vprašal Catleen.

»Da, inspektor.«

»Potem ne grem gori,« je odgovoril Catleen, se prijazno nasmeljal in stopil za dve stopnici nižje. Kelly ga je takoj zadržal in zašlkal se je njegov hripavi glas.

»Zaboga, nikar ne odidite! Gospod Buntou hoče...« on je na pol stavka pre-

nehal. »Vprašal ga bom telefonično.«

Kelly je takoj izginil, Catleen je začel pregledovati etene na obeh straneh in rde-čen pobarvano stopnico. Na zidu ni bilo raz-en štirih rdečih luknj ni posebnega. Te so bile po dve na vsaki strani v razdalji pol metra. Enake luknje so bile tudi na zidu vrha stopnišča, ki so se eve-tile, kot da bi bilo v njih steklo. Ko ie natančneje pregledal luknje, ki so bile v zidu poleg njega, je videl, da so v njih le-če in takoj je prišel do sklepa, da je to neki fotoelektrični aparat za alarm.

Mnogo večjo pozornost pa je vzbujala stopnica, ki je bila za ono, z rdečo prgo zaznamovano stopnico. Ta namreč ni bila iz istega kamna, kakor ostalo stopnišče, čeprav je bila skrbno pobarvana z isto barvo kot ostala. Ko jo je natančneje pogledal, je videl, da je ta stopnica jeklena. Na enem mestu je bila barva odrgnjena in na tleh se je jasno videl sijaj kovine.

Pri ogledovanju ga je zmotil Kelly. Ob istem času je od epodaj zašlkal zamočel glas, pol strahu.

»Inspektor, nikar ne odidite,« ga je rotil ta glas. »Prokleti Kelly, pusti ga ven-dar, naj takoj vstopi.

»Pojdite, inspektor!« se je obrnil k nje-mu Kelly. Usta so se mu razvlekla v por-rogljiv nasme, tako, da sta se v njih vi-dela dva bela zoba. »Vseeno mi morate najprej pokazati vašo legitimacijo. Veliko jih je namreč že hotelo priti na tak način do gospoda Buntona.«

(Dalje prih.)

Od tu in tam

Službeno glasilo HSS »Seljaški dom« prinaša poljudno razlago funkcij, ki jih bodo imeli okrajni zastopi, katere bodo izvolili na Hrvaškem te dni. List pravi, da bo banska oblast v bodoče uvaževala le tiste predloge, ki jih bodo poslali okrajni zastopi in torej ne bodo potrebni pogosti obiski ljudi v Zagrebu, kjer naj bi posredovali pri oblahah za izvršitev tega ali onega predloga. Po mnenju »Seljaškega doma« bo tako odpadlo skoraj 90% vseh obiskov ljudi iz pokrajine v Zagrebu. Poleg tega bo banska oblast poslej lahko prepričana, da zahtevajo ljudske potrebe, da se izpolni ta ali oni predlog, ker ga bo predlagal okrajni zastop kot pravi predstavnik ljudstva. Prav zaradi te velike vloge okrajnih zastopov pa je treba paziti, koga bodo kmetje poslali v odbore. Izbrati je treba najboljše med najboljšimi.

Vojvodinski gospodarstveniki so imeli v Novem Sadu svojo konferenco, na kateri sta bila tudi belgradski župan J. Tomić in prometni ministar inž. Bešlić. Zastopniki gospodarstvenikov so predlagali, naj bi vlada ukinita prisilen odkup žita, zlasti pa pšenice in naj bi spet dovolila prosti trgovanje s to robo. Govorniki so rekli, da je vsa država že približno okorajljena z žitom in zato je odpadla potreba prisilnega odkupa. Po zastoju trgovinskega ministra dr. Obradovića je zborovalcem povedal, da je vlada trdno odločena vztrajati pri sedanjem sistemu prisilnega odkupa žita in da bo ta ukrep držal najmanj do prihodnje žetve. Pač pa bo vlada preučila vse predloge vojvodinskih gospodarstvenikov in jih bo skušala upoštevati.

Tri dni je bil Mostar zaradi naraslih voda odrezan od ostalega sveta. Vsa bližnja kraška polja, kakor je Popovo polje, Mostarsko blato in Drinovsko polje, so bila preplavljena in s tem je bila uničena vsa kultura in druga rastlinje. Samo to škodo cenijo na več milijonov dinarjev, hujša pa je za toliko, ker je tamkajšnje ljudstvo revno in bo le težko prebolelo tolikšno izgubo. Železniško progo s Sarajevom so po velikih naporih spet uredili, vendar ima promet še vedno velike težave. Tudi telefonske vode so za silo popravili.

Znamenita družina, ki je dajala srbski pravoslavni cerkvi stalno svečenike, je družina Balšićev iz Sandžaka. Kakor so poznaveči zgodovine ugotovili, je po pisanih virih nesporno ugotovljeno, da daje ta družina že od leta 1614 stalno svečenike pravoslavni cerkvi. Mnogo med njimi jih je bilo tudi znanih prosvetnih in narodnih delavcev. Sedaj živita dva pravoslavna svečenika iz te družine. Eden od njih je bil nedavno po- višan v protoklerja v Sjenici.

V Belgradu bodo v nedeljo peli dečki, člani cerkvenega pevskega zbora iz Regensburga v Nemčiji, tako imenovani pevski zbor »Vrabej regensburške katedrale«. Ta pevski zbor deluje že 85 let in je torej gotovo nastarejše nemško pevsko društvo. Ustanovil ga je eden izmed regens- burških nadškofov, ki je ustanovil poseben zavod, v katerem so se vzgajali mladi peveci, ki so sprva peli le v cerkvi pri službi božji. Po svetovni vojni pa so dečki začeli prirejati tudi samostojne javne koncerte in od takrat so zasloveli tako kakor znani zbor dunajskih dečkov.

Srbski avtomobilisti bodo priredili jutri velike avtomobilske, motorne in kolesarske dirke na dirkališču v Banjici. Lani ob tem času so bile ve- like mednarodne avtomobilske dirke, pri katerih so bili posebno številno zastopani Nemci. Letos bo udeležba skromnejša in bodo sodelovali veči- noma le domačini. Predvčerajšnjim si je dirkali- šče ogledal tudi mladi kralj Peter II. in sam s svojim avtomobilom predirkal dva kroga dirkali- šča. Kakor pravijo poročila belgradskih listov, je kralj v lepem času prevozil progo. Navzoči dir- kaši in ljudje so ga navdušeno pozdravljali.

Verižništvo je stalno poglavje, o katerem mo- rajo časopisi po svoji dolžnosti poročati. Zmerom se pojavljajo v časopisju nova imena trgovcev in drugih podobnih, ki so se pregrešili proti zaka- nom in so jih upravne ali pa sodne oblasti kazno- vale z večjimi ali manjšimi denarnimi in zapor- nimi kaznimi. Prav gotovo bo nekoliko boljše, ko bodo stopila sedaj v veljavo nova določila posebne uredbe, ki ureja udeležbo judov, oziroma judov- skega kapitala pri trgovinah z živila na delo. Nova uredba je zajela judovski val in postavila prvo zapreko za širjenje nad vse škodljivega ju- dovskega vpliva v našem gospodarstvu. Saj smo skoraj dnevno brali v časopisju, da je večina ob- sojenih špekulantov judovskega porekla. To ljud- stvo si samo pripravlja nesrečo, ker skuša tudi v najtežjih časih iziskati iz ljudi neupravičene za- sluške, ne da bi sprevidelo, da si s tem pripravlja samo pogubo in da se tla pod njim že zelo vroča.

Ni dvoma, da bi morali slediti še drugi ostrejši ukrepi proti temu tujerodnemu elementu, če se- danji ukrepi ne bodo zadostovali. Eno pa je go- lovo, da vsa javnost pozdravlja te ukrepe.

V četrtke zvečer so se v Zagrebu začele ju- dovske cerkvene ceremonije spričo novega judov- skega leta 5071. Sinagoge so bile polne vernikov, nadrabin in drugi rabini pa so vernikom govorili o pomenu judovstva. Zaradi novega leta so judje vse svoje trgovine in obrate zaprli. Spet enkrat se nudi Zagrebčanom priložnost, da ugotovijo, ko- liko je trgovin in veletrgovin judovskih, koliko pa hrvaških. Pred leti so namreč ugotovili, da je bilo na Hliči ob nekem judovskem prazniku od- prtilih le nekaj trgovin, iz česar se je dalo skle- pati, da je skoraj vsa glavna trgovska žila Za- greba zasledena s judi. Lahko si mislimo, da se ta slika tudi do letos ni dosti spremenila. Iz tega bodo Hrvatje najbrž sami uganili, koliko dela jih še čaka, preden bodo vrgli s sebe težki jarem judovskega gospodovanja.

Več nedovoljenih stavk so vprizorili delavci tudi na Hrvaškem. Oblast je v vseh takih pri- merih nastopila in posvarila delavstvo, naj ne naseda tujim agentom, zlasti pa komunističnim, in naj se v svojih mednih sporih točno drži do- ločil zakona. Če bi pa delavstvo navzlic temu ne ločil zakona, če bi pa delavstvo navzlic temu ne hotelo spoštovati zakonskih določil, bo oblast nastopila v zvezi razpoložljivimi sredstvi in bo brezpozorno vsela vsak poskus nezakonitih stavk. Oblast je mnenja, da ima delavstvo dosti zakonitih sredstev, da si pribori svoje pravice.

MARIBORČANI!

Oglejte si Finžgarjevo narodno igro »Naša kri«, ki jo v nedeljo, 6. oktobra, uprizorijo pro- svetna društva na Pobrežju, Tuznem, v Studen- cih in Radvanju. Vršili se bosta dve predstavi: ena popoldne ob treh, druga zvečer ob osmih. Obakrat v Narodnem gledališču. — Oskrbite si vstopnice v predprodaji pri dnevnih gledaliških blagajni.

Naši dramski umetniki o filmu Zbogom, Mister Chips

V glav. vlogah: Robert Donat in Greer Garson

Predstave zaradi velike dolžine danes ob 16. 19. in 21.15 uri in jutri v nedeljo ob 10.30 matineja po zni- žanih cenah in ob 14.45, 17., 19. in 21.15 uri

KINO UNION Telefon 22-21

Mestna trošarina ni kriva draginje

Ljubljana, 5. oktobra.

Kako zmotno je naziranje, da je v Ljubljani vzrok naglo rastoče draginje tudi v mestni troša- rini in kako znatno bi se živila pocenila, če bi mestna občina trošarino ukinila, bo za vsakogar jasno, ako navedemo, koliko je mestna trošarina za živila, ki so najbolj potrebna najširšim slojem mestnega prebivalstva. Za krompir, ki je za vse sloje mešanec danes eno glavnih hranil, znaša mestna trošarina za 1 kg din 0.03, pri nakupni ceni 1.50 din torej 2%. Za zelje, repo in ostale okopa- vine znaša mestna trošarina prav tako 0.03 din ali pri nakupni ceni 2 din 1%. Za luščeni fižol 0.06 din ali pri nakupni ceni 6 din 1%; kisló zelje 0.06 din ali pri nakupni ceni 4 din 1%; za kisló repo 0.06 din ali pri nakupni ceni 3 din 2%; za koruzo 0.05 din, pri nakupni ceni 4.60 din 1.1%; za oves 0.05 din, torej pri nakupni ceni 3.50 din 1.4%; za moko 0.06 din, torej pri nakupni ceni 5 din oziroma 9 din 1% oziroma 0.66%; za te- stenine znaša trošarina 0.25 din ali izraženo v pro- centih pri nakupni ceni 15 din 1.6%, za sladkor pa znaša mestna trošarina 0.15 din za 1 kg, torej pri nakupni ceni 10 din 1%.

Zgornje številke nam najzgovorneje povedo, da je mestna trošarina na navedena živila zelo nizka, saj znesle po nekač par na 1 kg. V primeru, da bi mestna občina res opustila svojo trošarino na krompir, ki znesa na 1 kg boriš 3 para pri nakupni ceni 1.50 din, smemo biti brez dvoma prepričani, da bi kupec zaradi tega krompirja na trgu ne pla- čevali 1 kg po 1.47 din, ampak še nadalje po 1.50 din. Za 1 kg oluščene fižole znaša mestna tro- šarina 6 para, nakupna cena pa se suče od 6 do 8 din. Toda če ne bi bilo več mestne trošarine, bi zaradi tega 1 kg fižola ne veljal samo 5.94 din odn. 7.94 din, ampak bi ga gospodinjje še vedno plače- vale po ceni, kakršno plačujejo danes.

Pri tem nastaja vprašanje, kdo bi bil tisti, ki bi imel z ukinitvijo mestne trošarine največje ko- risti. Najširše plasti mestnega prebivalstva brez dvoma ne! Kajti socialno šibkejši sloji nikakor ne

G. ravnatelj in dramaturg PAVEL GOLJA: Razveseljivo, da dobimo v teh žalostnih ča- sih tako plemenito, pristržno in toplo delo na ogled.

Ga. MIRA DANILOVA: Film je čudovit, na mene je tako izredno vplival, da sem bila potem ves dan pristržno dobre volje.

G. EMIL KRALJ: Film me je nad vse navdušil. V sedanjih razmerah pa vpliva tak film naravnost odrešujoče. V njem sem našel toliko plemenitosti, srca, duše in le- pote, kar me je za dolgo dobo obogatilo.

G. IVAN JERMAN: O filmu lahko povem samo najlepše in najboljše. Film je v vsakem oziru popolna umetnina. Kar se igre tiče pa lahko rečem, da jo moremo vzporo- diti z načinom igranja hudožestvenega teatra. Iz tega filma odseva vsa veličina in vse vrline angleškega naroda.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Baromet- sko stanje	tempe- ratura v °C		Relativna vlaga v %	Oblačnost od 0-10	Veter (smern., jakost)	Pada- vine	
		noč	dnev				m/m	vrsta
Ljubljana	767.4	13.6	12.0	95	10	0	16.6	dež
Maribor	767.2	23.6	9.0	80	10	NW ₂	7.0	dež
Zagreb	766.5	22.0	12.0	80	4	E ₂	16.0	dež
Belgrad	766.2	29.0	18.0	80	6	NE ₁	—	—
Sarajevo	768.3	25.0	14.0	80	5	0	3.0	dež
Vis	766.6	18.0	14.0	90	10	SE ₂	—	—
Split	766.6	24.0	17.0	90	5	SSE ₂	23.0	dež
Kumbar	766.1	24.0	19.0	90	5	E ₁	—	—
Rab	766.5	20.0	16.0	80	4	SE ₂	—	—
Dubrovnik	766.0	25.0	17.0	80	5	SE ₂	1.0	dež

Vremenska napoved: Pretežno oblačno, od časa do časa bo rahlo deževalo.

Koledar

Danes, sobota, 5. oktobra: Placid, Flavij.

Nedelja, 6. oktobra: Brunon.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva c. 20, mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Mestno zdravniško dežurno službo bo oprav- ljal od sobote ob 8. zvečer do ponedeljka do 8. zju- traj mestni višji zdravnik dr. Fran Ciber, Srbska ulica 7-1, telefon 36-41.

Risarski tečaj za mizarje. V teku jesenske in zimske sezone priredi Zavod za pospeševanje obrta Zbornica TOI v Ljubljani tečaj za strokovno risanje za mizarstvo mojstre in pomočnike. Tečaj bo vodil strokovni učitelj g. Josip Tratinč, vršil pa se bo v prostorih Tehniške srednje šole v Ljubljani. Tečaj se prične v nedeljo, 20. oktobra t. l., ter bo vsako nedeljo odnosno praznik dopol- dne od 8 do 12. Opozorjamo na to mizarstvo mo- jstre in pomočnike z vabilom, da se pisмено pri- javijo s točno navedbo svojega naslova najkasneje do 14. oktobra na Zavod za pospeševanje obrta Zbornice TOI, kjer dobe še podrobnejša pojasnila.

Aktivni podoficirji ljubljanske garnizije pri- redijo v soboto, dne 5. t. m., ob 20. v zgornjih prostorih »Trgovskega doma« v Gregorčičevi ulici družabni večer. Vabijo se vsi rezervni podoficirji, njih rodbine in prijatelji, da se tega družabnega večera udeležijo v čim večjem številu.

Razstava slik Rika Debenjaka se zaključil v nedeljo 6. t. m. ob 18. uri. Ta dan bo imel zadnje vodstvo po razstavi gospod prof. Saša Santelj in to točno ob 11. uri. Vabimo na obisk vse, ki se zanimajo.

Pisarniški praktikant. Samec, srednje sta- rosti, z lepo pisavo, perfektnim znanjem angle- ščine, nemščine, večletnimi študijami v tujini išče mesto pisarniškega praktikanta, sluge ali kaj podobnega, proti mali plači. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Busy bu«.

Opoved proslave 40letnice Slomkove druž- be. Vsem p. n. povabljenecem in članstvu, ki so vabila že prejeli, vljudno naznanjamo, da se pro- slava 6. in 7. oktobra zaradi nenadne smrti pred- sednikovega sina preloži na poznejši čas. Odbor.

Nov generalni varuh v Mariboru. Posle mest- nega generalnega varuha otrok v Mariboru je po pok. dr. Kronovglu prevzel upokojeni sodnik okrož. sodišča in bivši predstojnik okrajnega sodišča gosp. Pečnik Franc, ki bo sprejemal stranke ob uradnih dnevih v torek, sredo in soboto od 10. do 12. ure v sobi št. 8 na okrajnem sodišču.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama. — Začetek ob 20.

5. oktobra, sobota: Kovarstvo in ljubezen. Red premierski.
6. oktobra, nedelja: Kovarstvo in ljubezen. Izven.
7. oktobra, ponedeljek: Zaprt.
8. oktobra, torek: Kovarstvo in ljubezen.
Red Torek.
9. oktobra, sredo: Romeo in Julija. Red Sreda.

Opera. — Začetek ob 20.

5. oktobra, sobota: Grof Luksemburški. Izven.
6. oktobra, nedelja: Grof Luksemburški. Izven.
7. oktobra, ponedeljek: Zaprt.
8. oktobra, torek: Fidelio. Red A.
9. oktobra, sredo: Lok. Plesni večer. Gostovanje Pie in Pina Mlakarja. Izven.

Paviljon mariborske bolnišnice bodo vendarle dogradili

Maribor, 4. oktobra.

Ko je pričela pred štirimi leti banovina graditi novi paviljon v mariborski bolnišnici, v katerega naj bi se namestili oddelki za bolezni oči, nosu in grla, oddelk za živčno bolelo ter oddelki za kožne in spolne bolezni, so bili Mariborčani res veseli, ker so pričakovali, da bo s tem vedno hujša stiska mariborski bolnišnici odpravljena. Toda poslopje je prišlo samo pod streho, potem pa so dela obstala. Zmanjkalo je sredstev za nadaljevanje gradnje. Banovina sama ni niti dosti žrtvovala za stavbo v su- rovem stanju, ker je uprava mariborske bolnišnice prigrisnodela toliko, da se je lahko stavba do stre- he dogradila. Tri leta je potem stala zgradba v ta- kem stanju — kar ni bilo za Maribor prav nobeno priporočilo, posebno ne v očeh tujcev, saj stoji novi paviljon na precej ekspanirnem prostoru, tako da dominira nad vso okolico magdalenske cerkve. Vse- kakor bi bilo mogoče najbrže tudi poprej z nekaj več dobre volje dobiti potrebna sredstva za na- daljevanje in dokončanje tega paviljona — kar bi bilo tedaj vsakomur ceneje, kakor v današnjih časih. No, pa tudi sedaj bodo Mariborčani in Stajerci hva-

ležni banovini, da je vendarle zagotovila denar, tako da so se te dni dela na novo pričela. Bano- vina je najela za dovršitev paviljona in nekaterih stranskih zgradb, ki tvorijo vse skupaj I. etapo po- večanja mariborske bolnišnice, posojilo v znesku 11 milijonov din. S tem denarjem bo poleg paviljona zgrajena centralna kotlarna ter nova pralnica in raz- kuževalnica. Vse te zgradbe so nujno potrebne, po- sebno pa še kotlarna, ki bo prihranila na leto bol- nišnici za četr milijona din premoja. Dosedaj je imel namreč vsak oddelk za sebe svojo kotlarno za centralno kurjavo.

Sedaj grade v novem paviljonu kanalizacijo, iz- vršujejo se kleparska dela, pričeli pa so z delom tu- di že drugi podjetniki. Pripravljeni so že vrata in okna za vzidanje. Uprava bolnišnice pa je zelo da- lekovidno nabavila že pred dvema leti vsa potreb- no opremo za bolniške sobe ter je izdelala postelje in nočne omare v lastni režiiji. Kaj pomeni to v sedanjem času, je razvidno najbolj iz tega, če po- mislimo, da je uprava izdala za platno, odeje in drug blago pred dvema leti 300.000 din, danes pa bi morala za isto plačati najmanj 750.000 din. Vse ta material je nabavila bolnišnica iz lastnih sredstev,

ŠPORT

Slovenska ligaška tekmovanja

Upajmo, da jutri ne bo tako obupno deževne nedelje, kakor je bila prejšnja, dasi vsa znamenja na nebu danes ne kažejo na najboljše. Sicer pa je jutrišnji spored prav zanimiv.

Ljubljana : Olimp.

Ob pol 4. popoldne nastopijo na igrišču Ljub- ljane Celjani — SK Olimp. Celjani do sedaj, iz- vzemši zmago nad Kranjem, niso beležili še no- bene točke. Računamo, da zmage Ljubljane Celjani ne bodo mogli ogrožati. Obeta se pa prav zanimiva in lepa tekma.

Predtekma med juniorji Ljubljane in Slavije se začne ob 14.15.

Amater : Železničar.

Po vsej verjetnosti najzanimivejša tekma. Do- slej še nepremagani Trboveljčani bodo naleteli na enega največjih favoritov za letošnje prvenstvo. Borba med obema kluboma bo nad vse ostra in za- nimiva.

Poleg tega pa je Amater razpisal za obisko- valce tekem še tri praktična darila. Srečne dobit- niki bo določil žreb. Tekma se začne ob 16. uri.

Kranj : Bratstvo.

V Kranju imajo na sporedu »gorenjski derby«. Srečanje med Bratstvom in Kranjem, pa naj bi bilo na Jesenjak ali v Kranju, je vedno ena najbolj obiskanih tekem. Nedvomno bo tudi jutri jesenjska enajstotnica pripeljala s seboj v Kranj lepo število svojih podžigalcev, ki bodo pomagali Bratstvu v hudi borbi za točko.

Tekma se začne ob pol 4. na igrišču Kranja.

Maribor : Mars.

Drugo ljubljansko moštvo SK Mars potuje jutri v Maribor, kjer se sreča z Mariborom. Oba kluba do sedaj še nista imela mnogo uspeha, dasi je prav gotovo, da oba kluba nista tako zelo slaba, kakor je trenutno njun položaj na prvenstveni tabeli. Kdo bo zmagal jutri? Sodimo, da so Mariborčani zaradi svojega igrišča na boljšem.

Tekma se začne ob pol 4. na stadiaonu Želez- ničarja.

Začetek balkanskih iger

Danes popoldne se začne v Carigradu XI. bal- kanske športne igre. V zvezi z balkanskimi igrami bodo delegati na športnem kongresu tudi razpravi- ljali o vseh važnejših vprašanjih, ki se tičejo športa onih držav, ki se letos teh iger udeležujejo.

Hvar - kos našega zanimivega sveta (Nadaljevanje)

Med hrvatskimi ribiči

Ze na vse zgodaj dokaj vroče sonce je pokukalo iz hriba, kakor same radovednosti, kako so ponoči ribiči na odprtem morju opravili svoj posel. Ob bregu so že razgrnjene okrog 170 metrov dolge mreže, ki so se bile ponoči dodobra napile morja. Treba jih je vsak dan sprosti posušiti, pa če so na lov zajele kaj, ali pa nič in tudi sprosti zašiti, če jo je kakšna večja morska zverina v boju za prostost načela. Dostikrat ni ne enega, ne drugega in vrtni so se morali s praznimi in seveda tudi celimi mrežami. Sicer se skoro nikdar ne zgodi, da ne bi prav nič vjeli, vendar je dosti premalo, če nalove rib samo za domačo mizo in morda malenkost še za hvarski trg.

Kakor po drugih krajih po poljih ni vselej žetve, tako tudi ribiči vselej ne morejo »žeti«. Luno jim določa čas, kdaj kaže iti na morje, če hočejo imeti kaj uspeha z ribami. In res, kadar je lunin »mrk«, vidiš vsak večer, kako odhajajo motorizirani ribiči sicer ne motoriziranega Hvara ven na široko, ko se vleže noč in ko se sonce potopi v morje, (tjuje opozarjajo domačini, naj ta hip dobro poslušajo, kako bo zacvralo...), že brle v daljavi njihove ribiške svetilke, kakor bi se zvezde ogledovale v morju. In tam vržejo mreže, seveda ne na kraju, ki si ga je kdo zapomnil kot ugodnega, pač pa tam, kamor jih je to noč poslalo pristaniško poveljstvo. Ni vselej in za vsakogar ena in ista točka, kjer se mreže vržejo, ampak se razlikuje po letu, po letu, po letu. Včeraj so se ribiči žalostno vrnili praznih rok, danes pa je ena sama skupina vjela kar osemdeset kvintalov rib. Pa mu ljudje nič kaj niso privoščili, ker pravijo, da je »lupež«. Zameril se jim je bil pred vsem zato, ker ima to »grdo« navado, da vselej vse ribe proda naprej, na hvarski trg pa jih prav malo ali nič ne pripelje in tako pomaga, da se cena ribam na tem trgu še dosti dobro drži, seveda za tiste, ki to obilno blago prodajajo. Gospodine se zato nekoliko jeze nanj, drugi ribiči na so mu najbrž še hvaležni, da jim na trgu preveč ne konkuriira. In če pomislimo, da ribe lahko proda naprej po 6,50 ali celo 6,75 dinarjev za kg, lahko izračunamo, da je ta mož, ki slovi pod tako hudim imenom »lupeža«, vendar samo nocoj zaslužil dobrih petdeset jurčkov. Nekaj ga že stanejo delavci, ki ves posel zanj opravljajo, da on lahko vrtni še svinčnik v svoji pisarni, pa vendar mu še mnogo ostane, za njegovo delo res kar preveč. Svoje delavce ribiče gospodar nagradi z nekaj ribami, ki so jih sami nalovili, da jih lahko prodajo sami na trgu in si jih še lahko po mili volji privoščijo, vsaj če olje ne bi bilo tako drago. Vse drugo »ne« io v kadi in sodove, nasole in odpremiijo. Res, kako lahko človek tu obogati, če ima dovolj sredstev, da si kupi ribiško ladjo in vse drugo, kar ribiči pri svojem poslu potrebujejo. A sreča ga tudi ne sme zapustiti, kakor očividno ni zapustila tega »lupeža«.

Znanec s Hvara me je povabil »na ribu«. Koga ne bi zanimalo, kako se iz morja dviga ta živi dalmatinski zaklad. Jadnica naju je odnesla naglo v smeri proti Visu. Tudi na odprtem morju ti vedo ti ljudje točno, kje je takojimenovani »brak«, razmeroma plitvo morje, kjer je dno poraščeno in se tam rade drže raznovrstne najdragocenejše ribe. Nisva lovila na mrežo, pač pa na »parengal«, nad sto metrov dolgo vrstico na katero je obešenih na kratke vrvice nekaj sto trnkov. Dokaj je posla z natikanjem vabljenkov, ribic »bukev«. In nato spet »parengal« v morje, na konce pa privežemo rošene bučke, tikve, za globino morja od nekaj do dva kamna, da se ves »parengal« lepo potopi na dno, kjer se morska »divjačina« skriva. Potem jadnica zdrsi proč od lovišča za kakšno uro, morda do bližnjega otočka na mal prigrizek, če si ga nisi vzela s seboj, ali pa spustiš jadra in se predaš valovom, naj gre kamor hoče...

»Šjor profesor«

Naju je jadnica zanesla na bližnji otok Palmižan, kjer si je uredil svoj dvorec neki starejši upokojeni profesor. Pravijo mu »šjor profesor dela gosonice«. Kar gosponki je ta njegov dvorec ob mirnem zalivu, kjer je pred leti, ko so bili pri »as« še viharnejši časi, večkrat prišla jadnica in pripeljala tja visokega gospoda, začasnega Hvarana. Dosti prostora v dvorcu ni, saj tudi stalnih gostov najbrž ne bi imel prav preveč, ker je kraj le preveč oddaljen od ostalega sveta. Le za krajši odid se ustavljajo tu gostje s Hvara in od drugod, »šjor profesor« jih ima morda prav zato še rajši. Postreže s sladkim dalmatincem, ki mu raste kar pod hišo, mrzlim pršutom, sirom in hladno senco na

vrtnu. Bogve, kaj je tega »šjora« privedlo sem v tiho samoto in kaj se mu je v življenju toliko zamerilo, da je na stara leta obrnil vsemu svetu hrbet.

Ze se mudi pogledat, kaj je z najinim »parengalom«, ki tam na morju sam lovi. Brž n... jadnica spet popelje tja, da vidiš, če je bilo kaj. Znanec začne dvigati vrstico, trnek za trnekom se zasveti pod gladino. Nič. Tudi »bukev« ni več na njih. Znamenje, da so se ribe že navadile previdnosti. Pač, bo nekaj. Ze globoko doli v vodi se nekaj rdeči in postaja vedno večje. »Pirkec.« Lep je. Požrl je »bukevico«, in mu je s trnkom vred obitčala v požirniku. In nekaj trnkov dalje »kanjace«, potem »pauk«, pa spet »pirkec«. Nekaj le bo. Znanec je dejal, da ni ravno najslabše.

Sicer je to lep sport, toda tudi precej dela in časa zahteva. Življenje je vendar tudi tu lepo, »saj biti mora, če ne bi si marsikak Hvaran gotovo poklekal drugega posla, ki bi mu morda prinesel kaj več«.

Na starem gradu

Po ulici, ki je ozka zato, da bi bila čim bolj hladna, kadar se upre visoko sonce ob hvarski breg, te dvignejo kamenite stopnice — kaj pa tu ni kamentito! — hitro pod zidne starodavnega gradu, ki straži že stoletja nad mestom in so ga zgradili Benečani. To ti dokazuje tudi ogromen lev, izklesan iz belega marmorja in postavljen kot čuvaj na grajski zid. Cesta — lahko bi jo tako imenovali, saj je trda in dovolj široka, da prenese to ime — se v številnih serpentinah ob edinstvenih alojah, rožicah in pravkar zore, in ob živih gejzirih — cipresah, hitro končuje ob glavnem vhodu v grad, kjer je dežnica prevlekla pod razpokami ozek strop in mrzle stene nad strmimi stopnicami. Kremena siša je tu pa tam olepšala prepereli zid, da na njem tako lahko vidiš tudi kristalčke — znamenje, da je bilo zanje dovolj časa, dovolj prostora in tudi dovolj potrebnega mra... Stopiš na veliko, z velikimi kamniti ploščami tlakovano dvorišče, odkoder vodijo vhodi v notranje prostore s kuhinjami. Nad etarinskimi štedilniki sijajo velike odprtine, dimniki. V zidovih, ki so še kar oreceji dobro ohranjeni, vidiš rdečo opeko, kar nekaj čudnega, posebnega za Hvar. Morali so biti tu nekoč zidarji od drugod. Stene, ki jih je prišlo gledat že toliko tujcev, pa morajo seveda biti vse popisane in poslikane, kajti človek se pač tako silno rad ovekoveti. Kar pa ni knjige, kot na primer pri nas po gorskih vrhovih, se ovekoveti kar na zid, poleg tega pa morda še izlije iz svoje duše, kar ga najbolj leži celo v tem edinstvenem trenutku, ko stopi v stari hvarski grad. Nekdo niti tega ni mogel ta hip pozabiti, da so današnji časi časi propagande. Za temne zidove vrh skal in je kar v nekdanji kuhinji za štedilnikom narisan velik srp in kladivo, zraven pa zaželel »slava Leninu«, svojemu vzorniku, ki gotovo ni nikdar slutil, da se bo njegovo ime bleščalo tudi na tem gradu. Res, čudovita je ta skladnost: starodavni be-

Pogled na del angleškega pristanišča v Liverpoolu, ki so ga nemški letalci v sedanji vojni tudi že večkrat vznemirjali, čeprav leži precej visoko na severu.

neški lev na orjaškem zidu, znotraj v grajski senci pa se hladi Lenin...

Odtod vodijo stopnice na zgornjo teraso, ki je ob robovih kakor natipkana s puškaricami. Ze po njihovi razmestitvi se lepo vidi, zakaj jih je dalmatinski mojster postavil ravno tako in ne drugače. Treba je bilo namreč pomisliti tudi na morebiten »ank« v »ir« čene prostore, odkoder bi bile prejšnje postojale. Ze tudi vidne skozi »ice. In nato slede »dani prostori pod in na najvišjem stolpu. No, pa to je bila strtega starodavnih časov, ko še niso »oznali« ofornih topov, bomb in letal.

Afrika na Hvaru

Hvarjani vedo tudi povedati, da se je na tem gradu, ki ga podpira orjaško zidovje, kakršno emo navajeni gledati v kakšnih pustolovskih filmih »z Afrike ali od drugod, mudila neka nemška filmska odprava ter tu nabrala nekaj gradiva, ki bi sicer morala ponj morda res tja doli v Maroko. Kdo bi mogel prepoznati, če bi gledal na platnu ta utrjeni grad, da to niso slike utrdb iz peščenih afriških ali drugih pokrajin! Morda se nehoti spomniš tudi na prizore iz filma »Poročnik indijske brigade«. Naša Dalmacija je torej hvaležno polje ne samo za tiste, ki semkaj pridejo iskat sonca, grozjda in zdravja, pač pa tudi za one, ki znajo iz nje narediti, če je treba, tudi Afriko...

Če hočeš natančneje spoznati kraje in ljudi, pravijo, da moraš povsod pogledati vsaj za trenutek tudi na

pokopališče

Hvar je menda tudi v tem čiru redka posebnost. Za glavno cerkvijsko prides pot, ki bi si jo onstran Jadrana težko predstavljaj drugače kot lepo vijugasto asfaltno cesto, tu pa sredi nje leže debeli kamni, kakor jih je nekoč tja položila še narava sama in jih je človek pobral s tal morda le toliko, da je ograbil vinograde, ki so ob tej »zadnji« poti Hvarjanov k otlašč najlepši — na griček z malim pokopališčem. Na hrib nosijo mrliča, kakor bi jim hoteli pomagati v nebesa... Pogrebni vozovi nimajo, pa saj nimajo niti drugih vozil. Vse so se ti ljudje navadili nositi, kot bi hoteli reči, da žilav in skromen človek vse lahko prenese.

Obstanek pred pokopališčem, saj tudi moraš, ker je zaprto. Treba je poklicati bližnjega »čuvaja grobov«, da odpre. Vrata v zadnji dom Hvarjanov so vedno zaprta, le dva, tri dni na leto ne. To je na dan Vseh svetnikov, o božiču in morda še o veliki noči, če je to več obiska. »Drugeče bi otroci ves razmetali«, hiti razlagati čuvaj, če ga vprašaš, zakaj pokopališče zapirajo. Ko pa stopiš noter, se moraš prav za prav vprašati, kaj naj bi otroci razmetavali. Nagrobne kamne, pokrove z grobci, ali kaj? Saj je vendar vse kamen to, kot večno pribito tudi tu. Na »domačem« pokopališču vidiš same grobnice s toliko pokrovi, kolikor je raznih družin, ki imajo tu pokopane svoje. Napisi so vklesani na pokrove. Spet varčevanje s prostorom. Le nekaj premožnejših ljudi si je tudi tu vnaprej zagotovilo razliko od ostalih. Postavili so si nagrobne epomenike iz krasnega belega marmorja, drugače pa podobne kot jih človek vidi tudi pri nas. Kipi na njih pa so mojstrovina. Posebnost je dalje tudi način, kako mrliča pokopavajo. Pomisli, vsega tri krste imajo Hvarjani za vse svoje umrle. Mrlič leži v eni od njih le med potjo, ko ga neso na pokopališče. In če to ne bi bilo »praktično«, bi najbrž kret tu sploh ne poznali. Na pokopališču mrliča vzamejo iz krste, ga zavijejo v nekatere rjuhe ter tako položijo v grobnico na polico k večnemu počitku. Ko tam ni več prostora, kosti enostavno pometejo na kup v epodnem delu velikega grobišča. Tujca mine vse že ob misli, če bi moral biti tu in na tak način pokopan. K sreči pa tudi nima dostopa med domačine, ki spe večni sen na tem griču. Z zidom je ločeno zadnje pokopališče tistih tujcev, ki jim je smrt vprav na Hvaru ustavila njihov korak. Tu je nekako malo, na gsto s cipresami poraščeno »mednarodno« pokopališče. Nekaj Italijanov, Nemcev, Madžarov se je tu za vselej ustavilo. Takoj ob vhodu iz »domačega« na »mednarodno« pokopališče počiva celo nek Ljubljancin, vsaj čuvaj je vedel povedati, da je bil doma iz Ljubljane. Torej je tudi v tem tihem kotičku zastopana naša mala domovina...

Skromnost lajša težke dni

Vse svoje znamenitosti ti Hvarjani radi ter s ponosom razkažejo in razložijo, nič pa se seveda ne branijo, če jim kaj stieneš v roko. Se mnogo drugega zanimivega pa lahko sam opaziš mimogrede. In kaj more človeka v sedanjih časih bolj zanimati kot to, kako drugod ljudje žive. Precej izveš, če se zjutraj pomeneš med svet na živilekni trgu, če se ustaviš vsaj za hip med ribiči, ali pa etopiš v bolj ograjeni svet, med vinograde, kjer je zdaj trgatve in

kjer sladki dalmatincev že teče v mehove. In v pristanišču že čakajo in se namakajo veliki sodi, s katerimi bodo odpeljali drugam sladki sok hvarskih gorci.

Čeprav so sedanji časi težki, jih domačini s Hvara ne občutijo preveč hudo, to pa v veliki meri zaradi tega, ker so z malim zadovoljni. Da imajo le ribe, ki jih za nekaj dinarjev dobijo več kot dovolj, seveda ne ravno najdragocenejših, potem olje, ki je zdaj povsod z njim bolj križ, na Hvaru pa je dobro olivno olje še po 26 dinarjev, in nekaj sadja, ki ga tam tudi ne manjka, pa so razen »arodnega« kruha že skoro vse življenjske potrebščine skupaj. Kdor je skromnejši, pač lažje čaka na vsakega prvega v mesecu, kakor je to tudi novsod drugod. Med približno 1700 Hvarjanov pa je kar nad sto takšnih, ki imajo visokošolsko izobrazbo in ti si morda le lahko privoščijo tu pa tam kakšno majhno »razkošnost« za razliko od tistih, ki prebivajo stikani ob ozke zamazane ulice na bregu, najbližje pokopališču...

Se nekaj imaš priliko videti med temi ljudmi. Naj bodo premožni ali siromaki, vsi so poštenj do ekrainosti. Pravijo, da se le redkokdaj primeri, da bi bil kdo zaprt zaradi tatvine ali goljufije, kaj šele, da bi kdo kam vlomil. In ne morda zadnja posebnost je tudi to, da se zastoj oziraš okrog, kje boš na Hvaru videl kakšnega berača, ki bi prosil vbojajme, čeprav je morda tam več usmiljenja vrednejših ljudi, kakor drugod, pa ne prosijo... izr.

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Francoski pisatelj, 6. Član plemena rumene rase, 8. Pravi, 9. Lombardska reka, 10. Osebnii zaimek, 12. Član družine, 14. Stara oblika veznika, 15. Da v češčini, 17. Nadeja se, 18. Del kolesa, 19. Besedica, s katero prigovarjamo, 20. Del voza, 21. Jugoslov. politična stranka, 23. Časovne enote, 25. Vrba, 27. Še enkrat storjeno dejanje.

Navpično: 1. Pritrdilnica, 2. Nadeja se, 3. Predpis za obleke, 4. Žensko ime, 5. Povratno osebnii zaimek, 5. Prislilno bivališče, 7. Določeni pas, ozemlje, 8. Predlog, 11. Vzklik, 13. Enkrat, iz iste snovi, 14. Vojni strup, 16. Žuželke, 17. Del čebelnjaka, 20. Romanska beseda za zlato, 22. Dobi novico, 23. Nada, 24. Svetniška kratica, 26. Vzklik.

Rešitev sobotne križanke:

Vodoravno: 1. Cerar, 5. Zpk, 8. Polič, 10. Ulica, 12. Ali, 13. Bata, 14. Red, 16. Saje, 17. Saten, 18. Vaza, 19. Vaja.

Navpično: 1. Cola, 2. Elija, 3. Ribez, 4. Ruta, 5. Zlata, 6. Pirej, 8. Pas, 9. Čas, 11. Ada, 15. Ena.

Radio

Program radio Ljubljana

Nedelja, 6. oktobra: 8. Jutranji pozdrav. — 8.15 Dueti: klavir in harmonij (gđc. M. Gajzda g. Dimitrij Kaskarov). — 9. Napovedi, poročila — 9.15 Schubertove skladbe. — 9.45 Verski govor (g. ravatelj Jože Jagodic). — 10. Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11. Nedeljski koncert Rad. ork. — 12.30 Objave. — 13. Napovedi. — 13.02 Koncert godbe 40. pp. Triglavskega. — 16.30 Telesnovzgojni program ZFO (g. Ivo Kermavner) — 17. Kmet ura: Gospodarska navodila in tržna poročila. — 17.30 Veseli trio, vmes poje g. Franc Deržaj, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. — 19. Napovedi, poročila, objave. — 19.25 Iz slovenskih krajev (plošče). — 20. Koncert. Sodelujejo g. Anton Slatoljev (tenor) g. Stanko Prek (lutnja) in Rad. ork. — 21.30 Poskočni napravi, veseli odmevi (plošče). — 22. Napovedi, poročila. — 22.15 Citraški dueti (gđ. Vilko Skok in Ivan Kos). Konec ob 23.

James Hilton:

Zbogom mr. Chips

»Hvala vam!«
»Po tem lahko mislimo, da je igra izgubljena, če preden se je začela. A vendar se mi zdi, da bi zmaga na športnem igrišču bila važnejša od vzgojnih našel.«

Velika okna v Chippingovem razredu so bila na široko odprta. Do fantov, ki so s trmastimi lici sedeli v klopih, sta jasno prihajala krik in ploskanje z igrišča.

»Brookfield! Brookfield, dobro je, drži se,« so vpili razburjeni tovariši, ki so lahko zunaj spremljali igro. Iz hrušča in vzklikanja je bilo moči razbrati posamezne vzklike:

»To ti je udarec! Dobro, stari Wiggs, teči človek božji, teči!«
Nekaj fantov ni moglo več vzdržati v klopih. Med njimi je bil Colley. Naslonili so se na okno in od tam z divjimi gibi spremljali igro.

»Glej Wiggsa, samo še štiri, pa bo zmaga!«
»Daj, daj, migaj!« se je drl nekdo na oddaljenega igralca.

Tretji je vpil z okna:
»Ne, ne nazaj, cepec!«

Drugi so se pridružili njegovemu vpitju. Slišati je bilo oster udarec in dosti glasov:

»Ant!«
Sodnikov glas je zvenel jasno in ostro ko bič. Fantje na oknu so se obrnili v razred. Nekdo je vzkliknil:

»Izgubili smo!«
Vrnili so se na svoja mesta, eden izmed njih, Morgan, se je obrnil k Colleyju:

»Čestitam, Colley!«
Chipping ga je tiho opomnil:

»Morgan!«
Morgan se je s spačenim obrazom obrnil k učitelju. Govoril je bliskovito naglo:

»Da, da, dobro, gospod profesor! Sethbury nas je potolkel. Izgubili smo pokal. Pa ne samo mi, temveč vsa šola! Toda vam je vseeno, kako čutimo mi. Vam je vseeno, če vas sovražimo!«
Chipping je bil mrtvaško blede in se je krčevito držal za pisalnik. Kakor, da ni slišal Morganovega izbruha, je dejal:

»Lahko pospravite knjige.«

Cakal je nekaj časa, potem pa z velikim naporom nadaljeval:

»Fantje, rad bi vam povedal, da sem tedaj, ko sem sklenil, da vas danes popoldne zaprem, bil pozabil na tekmo s Sethburyjem. Vi ste me pa spomnili tako, da mi je bilo nemogoče preklicati sklep. Morate to razumeti. Hočem, da veste tudi to, da sem se prenaglil in da mi ni do ničesar več na svetu, če izgubim vaše prijateljstvo. Ali mi ima še kdo kaj povedati?«

Nihče se ni oglasil.

Chipping je z votlim glasom dejal:

»Lahko greste...«

Navzlic svojim dobrim namenom in odkritosrčni želji, da bi postal prijatelj svojih študentov, si Chipping ni mogel pridobiti fantov. Med učitelji je bil v Brookfieldu tisti, ki so ga imeli najmanj radi, in to ne samo prvo leto, temveč še nadaljnjih devetnajst let, kar je delal na šoli.

Dr. Weatherby je umrl leta 1888. Njegovo doprsje so postavili na šolsko dvorišče poleg kipov drugih prejšnjih ravnateljev.

Fantje so odhajali na počitnice. Poslavljali so se od vseh profesorjev, samo Chippinga ni pogledal nihče.

Nekdo od fantov, ki je tekkel mimo Chippinga, se je ustavil na stopnicah, da bi si popravil nogavico. Chipping mu je položil roko na ramo:

»Dosti veselja za praznike, Matthews.«

»Hvala,« je odgovoril fant in v zadregi obrnil pogled na drugo stran. Zapazil je nekoga in vzkliknil:

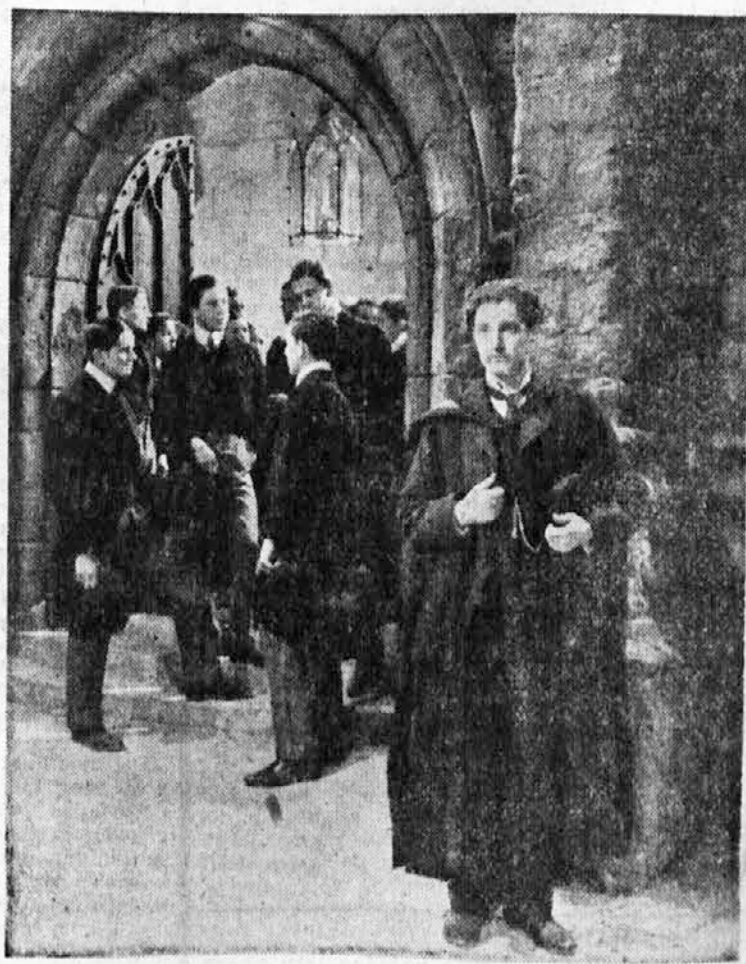
»He, Johnson, počakaj me!«

In izgubil se je, kar se je dalo hitro, iz Chippingove bližine. Podobno je bilo tudi z drugimi fanti. Ali se bo njihovo vedenje kdaj spremenilo?

Pridružil se mu je neki človek:

»Ali se me spominjaš, mr. Chipping?«

»Seveda se spominjam, samo nekaj zrasli ste.«

... samo Chippinga ni pogledal nihče...